

Inspiratiekaart zuidelijke heideontginningen

Deze inspiratiekaart is een voorbeeld voor de zuidelijke heideontginningen in Noord-Brabant en Noord-Limburg, waarin meerdere natuurinclusieve maatregelen gecombineerd worden om te komen tot herstel van de Basiskwaliteit Natuur: van teeltmaatregelen tot inrichting van het landschap.

Bodem: arme zandgrond

De bodem bestaat uit arme zandgrond met weinig actieve organische stof. Om de vruchtbaarheid te verbeteren is een gevarieerd bouwplan, met granen en vlinderbloemige maaigewassen als lupine en aanvoer van organische stof via organische (vaste) mest belangrijk. Teeltmaatregelen die bijdragen aan het verbeteren van condities voor verschillende soortgroepen, zijn het verminderen van de inzet van bestrijdingsmiddelen, minimale bodembewerking en het toepassen van mengteelten, agroforestry of groenbemesters.

Landschap: divers en halfopen

De zuidelijke heideontginningen vormen een halfopen cultuurlandschap waar akkers worden afgewisseld met graslanden en bosgebieden. Hier voelen soorten als steenuil, geelgors, gekraagde roodstaart, veldleeuwerik, gele kwikstaart en patrijs zich thuis. Landschapselementen zoals struweel, houtsingels, meerjarige akkerranden en (hakhout)bosjes passen goed in dit landschapstype.

Van natuurinclusieve maatregelen profiteren allerlei soorten insecten en spinnen, die ook een rol spelen in de natuurlijke plaagbeheersing. Aanvullende maatregelen als bloemenblokken, wintervoedselakkers en extensief kruidenrijk grasland verbeteren het leefgebied van akkervogels.

Kansentabel natuurinclusieve akkerbouw

De kansentabel natuurinclusieve akkerbouw (factsheet 1 en 2) geeft een breed overzicht van opties die in akkerbouwgebieden passend zijn. De maatregelen zijn ingedeeld in tien 'knoppen om aan te draaien': een deel heeft een directe relatie met de teelt, zoals gewaskeuze, bodembewerking en bemesting, het andere deel gaat vooral over de inrichting van het landschap, denk aan groene en blauwe dooradering. Een deel van de maatregelen zijn in ieder landschapstype passend. Alleen in open landschappen zijn maatregelen met hoog opgaande begroeiing niet altijd gewenst, omdat deze het open karakter kunnen verstoren.

Deze factsheet is gemaakt binnen het project 'Praktische invulling natuurinclusieve akkerbouw rondom natuurgebieden', uitgevoerd door het Louis Bolk Instituut, CLM Onderzoek en Advies, BoerenNatuur, Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels en de Vlinderstichting, in opdracht van OBN Natuurkennis. Achtergronddocumenten komen in 2025 beschikbaar op de OBN-website

Zuidelijke heideontginningen - Noord-Brabant en Noord-Limburg

Deze plaat biedt inspiratie om de natuurinclusiviteit van akkerbouwgebieden in de zuidelijk zandgebieden in Noord-Brabant en Noord-Limburg rondom natuurgebieden te vergroten. De plaat illustreert hoe verschillende maatregelen elkaar aanvullen op gebiedsniveau. Met een combinatie van maatregelen worden verschillende soortgroepen ondersteund: van het bodemleven, nuttige insecten voor de plaagbeheersing, dagvlinders en wilde bijen tot akkervogels.

Zie rapport voor nadere toelichting.

Maatregelen teelt

Maatregelen inrichting en beheer landschap

* Overall in Nederland toepasbaar

Nr In deze plaat niet weergegeven

Gewaskeuze

- 1 Granen telen: zomer- en/of wintergranen
- 2 Peulvruchten telen: witte of blauwe lupine
- 3 Grasklaver telen
- 4 Productief kruidenhoudend grasland
- 5 Bloeiende gewassen telen: winterkoolzaad
- 6 Meerjarige gewassen telen
- * 7 **Gevarieerd bouwplan:** Lupine, consumptieaardappel, zomergerst, productief kruidenrijk grasland (of grasklaver), suikerbiet, winterkoolzaad

Teeltsysteem

- 8 Mengteelten
- 9 Strokenteelt / percelen verkleinen
- 10 Agroforestry
- * 11 **Biologische teelt**

Vruchtwisseling

- * 12 Ruime vruchtwisseling
- * 13 Groenbemesters

Bemesting

- 14 Precisiebemesting
- * 15 Compost en bokashi (incl. natuurmaaisel)
- * 16 Vaste mest en andere organische mestsoorten

Bodembewerking

- * 17 Minimale bodembewerking
- 18 Mechanische onkruidbeheersing

Ziekten en plagen

- * 19 Verminderen herbiciden inzet
- * 20 Verminderen fungiciden inzet
- * 21 Verminderen insecticiden inzet

Water

- 22 Minder wateronttrekking / anders beregenen
- 23 Water vasthouden en waterberging

Blauwe dooradering

- 24 Ecologisch slootbeheer en baggeren
- 25 Natuurvriendelijke oever
- 26 Rietzoom en rietperceel
- 27 Poel

Groene dooradering

- 28 Bestaande landschapselementen behouden en beheren: opgaande elementen
- 29 Heg, haag en struweel
- 30 Houtsingel en houtwal
- 31 (Hakhout)bosje
- 32 Meerjarige akkerrand
- 33 Eenjarige akkerrand
- 34 Keverbank
- 35 Groen erf

Vlakdekkende elementen

- 36 Vogelgraan + stoppeland
- 37 Vogelakker
- 38 Flora-akker
- 39 Bloemblok
- 40 Wintervoedselakker
- 41 Groene braak
- 42 Extensief kruidenrijk grasland

